

Arboretum Wespelaar

Joke OSSAER

2024 begon verschrikkelijk nat en zou ook eindigen in de annalen als het natste jaar ooit¹⁾. In het arboretum was er geen doorkomen aan zonder kniehoge regenlaarzen en het gebruik van zware machines was helemaal uit den boze. Te voet met de telescopische takken-

schaar de ronde doen om bomen wat op te kronen was een van de weinige mogelijke buitentaken. Achteraan in het Verlatbos was het

---

¹⁾ https://www.meteo.be/resources/climatology/pdf/klimatologisch_jaaroverzicht_2024.pdf

wennen aan het extra licht op de achtergrond na de kap van de lorken in de noordelijke percelen van Herkenrode. In het Marnefbos waaide onze mooie *Euonymus myrianthus* onaangekondigd om: met zijn wintergroene blad ving hij vast te veel wind nu de beuken-dreef parallel met het arboretum gekapt is. Ik hield van zijn oranje, bijna lichtgevende doosvruchten die mooi afstaken tegen het blinkend groene blad.

Op 11 januari kregen we toch nog eens échte vorst met tot $-9,2\text{ }^{\circ}\text{C}$ in de Magnoliaweide. $\times$ *Gordlinia grandiflora* in het Verlatbos liet van de weeromstuit zijn bladeren krullen wat een triestig zicht was. De vorst kwam wel van pas bij het vellen en opruimen van de grote *Liquidambar styraciflua* 'Palo Alto'; recent brak een deel van de openvallende kruin eruit en deze gegeerde plaats dicht bij de inkom verdient zeker iets beters als blikvanger.

Onze abonnees konden op donderdag 18 januari onverwacht genieten van een prachtige sneeuwwandeling. Omdat de bodem nog voldoende bevroren was riskeerden we het om de deuren voor één dagje te openen. Een sneeuwlaag van 10 cm in combinatie met een blauwe, zonnige hemel zorgde voor een sprookjesachtig tafereel [Ill. 1]. Vier dagen later was het alweer $12,5\text{ }^{\circ}\text{C}$ en was alles weer zeiknat.

Eén van onze drie *Abies durangensis* in Verlat viel om bij hevige wind. Gelukkig was er zo goed als geen schade aan andere collectieplanten. De recente velling van de lorken in Herkenrode gaf de wind vermoedelijk vrij spel. Hopelijk houden de twee anderen wel voet bij stuk want we zijn altijd extra zuinig op planten van wilde oorsprong. Deze endemische zilversparren uit Mexico kweekte PHILIPPE DE SPOELBERCH op uit zaad verkregen via de zaaddistributie van 1989 van het arboretum van Horsholm (universiteit Kopenhagen).

De zaden werden verzameld op de Cerro Mohinora (3 000 m), een uitgedoofde vulkaan in Mexico en op die hoogte kan je het klimaat min of meer vergelijken met het onze. Deze soort tref je niet zo vaak aan in collecties. Via de BGCI (Botanic Gardens Conservation International) zijn er alleszins slechts negen collecties geregistreerd die *Abies durangensis* in hun verzameling hebben. Januari sloten we af met een totaal van 96 l/m^2 neerslag.

Februari kwamen we door zonder enige vorst waardoor de lente een vroege start leek te krijgen. Een tapijtje van *Cardamine quinquefolia* – een echte heraut van de lente – zette begin februari al de bloemetjes buiten. En *Magnolia biondii*, steevast onze vroegste magnolia in bloei, was half februari op het appèl wat niet verwonderlijk was met een maximum temperatuur van $19,6\text{ }^{\circ}\text{C}$ in de Magnoliaweide.

1 – 10 cm sneeuw in combinatie met een blauwe, zonnige hemel zorgde voor een sprookjesachtig tafereel. Arboretum Wespelaar [J. Ossaer, 18-01-2024]

Gek hoe de barbieroze kleur van de bloemen bij *Camellia* × *williamsii* 'Donation' vlakbij de ingang (in de volle zon) me telkens zo in het gezicht slaat terwijl dezelfde kleur bij *Camellia* 'Cornish Spring' op de parking (in de schaduw) me helemaal niet irriteert. Het moet iets te maken hebben met de grootte van de bloemen en de inval van het zonlicht [Ill. 2].

In het Marnefbos bloeide half februari *Sorbus megalocarpa* al. Tegenwoordig draagt die de naam *Wilsonaria megalocarpa* of, afhankelijk van de bron, *Micromeles megalocarpa* maar we wachten nog even met het aanpassen van al onze *Sorbus* accessies en bijhorende labels, fotonamen, identificatiesleutels en displays tot het stof wat meer gaan liggen is want het geslacht *Sorbus* is ondertussen opgedeeld in 14 nieuwe genera... De bloemen van *S. megalocarpa* stinken naar vis (typisch voor *Sorbus*) maar vormen wel mooie witte bloemtuilen die dus vaak al voor het blad verschijnen. Verder ontluikt het blad bronzig tot soms zelfs rood en ook de rijkelijk met lenticellen bespikkelde vruchten zo groot als kniekers zijn markant. We kweekten de plant op uit zaad dat KOEN CAMELBEKE in 2006 verzamelde

in Sichuan waar hij een boompje met vruchten aantrof groeiend op een *Acer sterculiaceum* subsp. *franchetii*. Ons boompje groeit voorlopig traag en staat hier in het bos wat beschermt omdat het door zijn vroege uitloop snel schade kan oplopen bij voorjaarsvorst.

De zieke *Sequoiadendron giganteum* die vorig najaar verdween aan de ingang van het arboretum werd vervangen door een ent van onze prachtige *Prunus* 'Pandora'. Als die even mooi uitgroeit en bloeit wordt dat een uitbundig zicht. Bovendien zal de kerselaar de kerktoren van Wespelaar niet verstoppen wat wel het geval was met de *Sequoiadendron*. Het is fijn om vanuit het arboretum een visuele link te hebben met het dorp. In de Magnoliaweide had *Magnolia* 'Premier Cru' zijn naam niet gestolen want hij bloeide half februari als eerste zeer uitbundig en fel roze [Ill. 3]. Het is een selectie van MAURICE FOSTER van White House Farm in Kent. Zelf zegt hij daar het volgende over: 'Like a glass of premier cru, it induces a happy and well-disposed frame of mind'. De ouders zijn ook vroege bloeiers namelijk *Magnolia sargentiana* var. *robusta* 'Blood Moon' en *Magnolia sprengeri* var. *diva* 'Claret Cup'.

2 – *Camellia* × *williamsii* 'Donation' versus *Camellia* 'Cornish Spring'.
Arboretum Wespelaar
[J. Ossaer, 17-03-2024]

3 – *Magnolia* 'Premier Cru' bloeide half februari als eerste zeer uitbundig en fel roze. Arboretum Wespelaar [L. Wester, 22-02-2024]

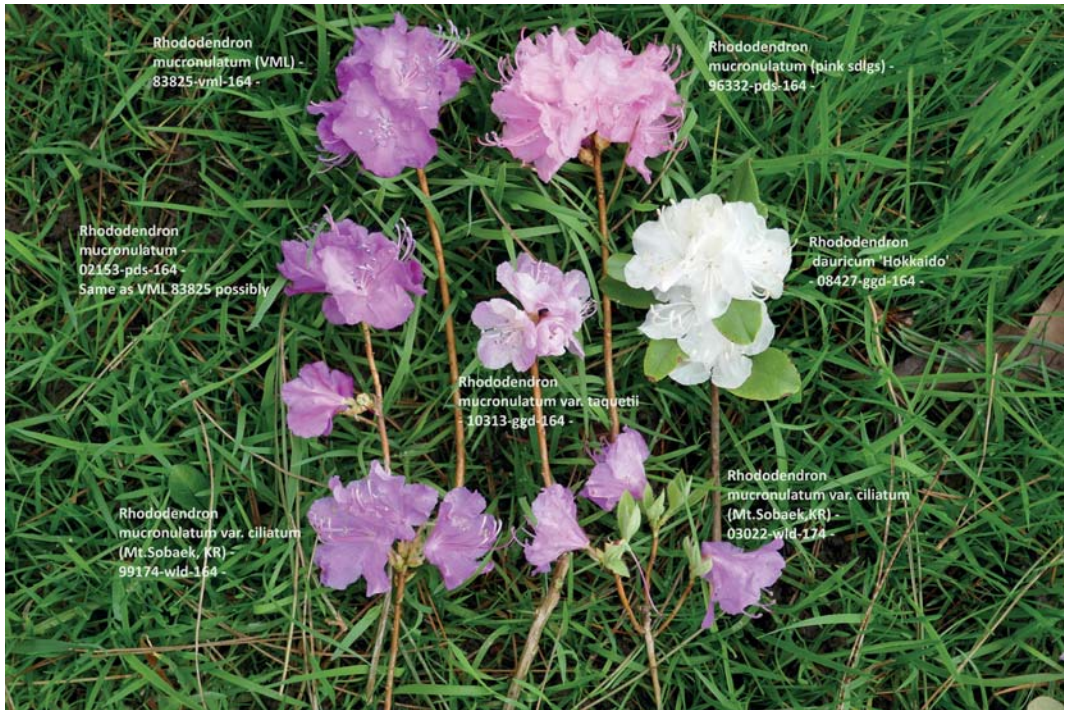
Blijkbaar vinden de reeën de bloemen ook lekker en voedzaam want er was duidelijk geknabbeld aan de bloemen op ree-hoogte.

Op de rand van het Verlatbos met het Vijverbos zorgen *Rhododendron mucronulatum* en compagnie jaarlijks voor een vrolijke roze noot. Ze bloeien in februari voor het blad waardoor ze extra opvallen. De bloemen zijn iets groter dan bij de nauwverwante *Rhododendron dauricum* die wel bladhoudend is. PHILIPPE DE SPOELBERCH nam de tijd om de bloemen van de verschillende taxa naast mekaar te leggen

²⁾ <https://www.meteo.be/nl/klimaat/klimaat-van-belgie/klimatologisch-overzicht/2024/februari>

en zo de kleurschakeringen mooi in beeld te brengen [Ill. 4]. Grappig hoe ook op de foto de bloemen van sommige van onze *Rhododendron mucronulatum* (de zogenaamde 'pink sdllgs') er uitspringen met hun zachtroze, soms bijna zalmroze bloemen die doen denken aan die van de cultivar 'Cornell Pink'. Ze verjagen het grijs van klamme winterdagen. Februari sloten we af met een totaal van 110 l/m² regen en alweer een record: het was de warmste februarimaand sinds het begin van de waarnemingen in 1833. Met een gemiddelde maandtemperatuur van 8,3 °C lag die ruim 4 °C boven de normale verwachting. Het vroor geen enkele nacht en de zon scheen de helft minder dan verwacht. Voor meer cijfermateriaal zie het interessante maandrapport van het KMI²⁾. Bij dit natte en warme weer groeide het gras natuurlijk al goed maar de grond was te nat om met een zware grasmachine overheen te gaan. Gelukkig bestaan er tegenwoordig ook halfzwevende machines die minder druk op de ondergrond uitoefenen. De graszone aan de ingang en rondom het Artoispaviljoen maaide SAM LISMONT met een nieuwe zweefmaaier (een beetje zoals een hovercraft) zonder wielen. Het ging een pak trager maar het resultaat was zeker oké en dat zonder diepe sporen te trekken.

In de loop van het plantseizoen kwamen er 116 accessies bij in het arboretum wat goed was voor 178 nieuwe planten en er zat toch weer heel wat wild verzameld materiaal bij. Zo werd de meidoorncollectie aangevuld met *Crataegus pinnatifida*, wild verzameld door KOEN CAMELBEKE op zijn reis naar Vladivostok in 2017. De vlezig, oranje en eerder zure vruchten bevatten veel pectine. In Rusland worden ze gebruikt bij de bereiding van desserts, snoepjes en fruitwijn. In China maken ze er de typische Kantonese zoetzure saus mee. Het blad is opvallend groot voor meidoorn. Andere Russische planten die van deze verre

4 – *Rhododendron mucronulatum* en *R. dauricum*. Arboretum Wespelaar [Ph. de Spoelberch, 25-02-2024]

reis in de collectie terecht kwamen waren *Carpinus cordata*, *Acer tataricum* subsp. *ginnala* en *Fraxinus chinensis* subsp. *rhynchophylla* en volgend jaar komen er beslist nog bij. *Halesia carolina* var. *monticola* kweekten we op uit zaad meegebracht door PHILIPPE DE SPOELBERCH als souvenir van de BDB reis naar de VS. Deze variëteit wordt eerder een boom dan een struik en is een belangrijke houtbron: het lichte hout is zacht en wordt gebruikt voor het maken van meubels. CHRISTOPHE CROCK bracht uit Tennessee zaden mee van *Viburnum acerifolium* en uit Alabama *Viburnum cassinoides*. *Petteria ramentacea* kregen we van BRUNO VAN PUYENBROECK die zaden verzamelde in Montenegro. De plant wordt de Dalmatische goudenregen genoemd dus dat beloofd qua bloei: de bloemtrossen staan rechtop in plaats van te hangen. Niet wild maar wel interessant om op te volgen en uit te zoeken welke cultivars het bij ons het beste doen

betrof een schenking van een aantal *Rhododendron nakaharae* cultivars ('Deep Orange', 'Exbury Orange', 'Alexander', 'Marilee' en 'Michael Hill') van de Nederlandse kwekerij Esveld. Ze bloeien veelal oranje wat niet meteen onze hoofdkleur is voor bloemen omdat het vaak vloeit met andere kleuren in de buurt maar ze bloeien laat dus is dat risico eerder miniem. Het zijn kleine, kruipende planten met sterk behaarde bladeren en twijgen.

Begin maart was het al duidelijk dat we een geweldig magnoliajaar hadden met veel intens roze en paarse bloemen: de bloemen leken donkerder te kleuren dan gewoonlijk. Normaal zouden we dit prachtig schouwspel met enorm veel plezier delen met onze abonnees maar alles was zo extreem nat dat het een te grote slijkboel zou worden. Zo jammer! Na zes dagen zonder regen deden we de deuren toch iets vroeger open op zondag 24 maart.

De bezoekers werd wel gevraagd om de natte plaatsen te vermijden. We kregen 222 bezoekers over de vloer maar 's avonds regende het alweer met 16 mm in de pluviometer...

Ook de geelbloeiende magnolia's waren er vroeg bij dit jaar: eind maart stonden *Magnolia* 'Yellow Fever', 'Petit Chicon', 'Butterflies', 'Elizabeth' en 'Yellow Lantern' al volop in bloei en andere zouden snel volgen. Een leuke en unieke gele bloeier is *Magnolia* 'Unique' (*M. acuminata* × *M. cylindrica*), een kruising uitgevoerd door AUGUST KEHR (1914-2001), een onderzoeker van het U.S. Department of Agriculture. De ouders van deze kruising bloeien op verschillende tijdstippen dus bewaarde hij stuifmeel van *Magnolia cylindrica* in de ijskast tot de bloemen van *Magnolia acuminata* ontvankelijk waren. Ondertussen is de beste zaailing – opgekweekt uit de zaden die PHILIPPE DE SPOELBERCH kreeg van AUGUST KEHR – uitgegroeid tot een prachtige boom die jaarlijks rijkelijk bloeit met zachtgele bloemen. De naam 'Unique' verwijst naar de ongebruikelijke kruising en is nog niet officieel geregistreerd: we wachten het vermeerderingsproces via CARLOS VERHELST en JOB VERGELDT en de daaropvolgende evaluatie af.

Het IDS *Magnolia*-studieweekend op 13 en 14 april met rond de 80 deelnemers was een groot succes en tot onze verbazing en grote blijdschap ook zeer zonnig en aangenaam warm. En gelukkig waren er nog heel wat geelbloeiende magnolia's te zien. Zo was *Magnolia* 'Lois' (*M. acuminata* × (*M. acuminata* × *M. denudata*)) een prachtige gele blikvanger naast het Artoispaviljoen. Deze cultivar won niet voor niets een AGM (Award of Garden Merit). Om dit diepe geel te bereiken kruiste LOLA KOERTING van de Brooklyn Botanic Garden, *Magnolia* 'Elizabeth' nog eens met *Magnolia acuminata* waardoor er 75 % *Mag-*

nolia acuminata in het genenmateriaal zit en 25 % *Magnolia denudata*. Twee dagen na het magnoliaweekend regende het weer pijpenstelen. Er kon nog steeds niet gemaaid worden in de Magnoliaweide, de Artoisweide en Vijverbos waardoor het gras erg lang werd en het gras op sommige plekken begon te rotten.

De keuringscommissie van de KVBC (Koninklijke Vereniging voor Boskoopse Culturen) kwam in april twee keer op bezoek voor een bijzondere sterrenkeuring van onze geelbloeiende magnolia's. Ze waren duidelijk onder de indruk van onze collectie en stonden zeker ook achter een mogelijke registratie van onze *Magnolia* 'Unique'. Ze kwamen gelukkig net voor de nachtvorst van 23 april die de bloemen van onze magnolia's duidelijk een klap gaf. Ook jonge scheuten en ontluikend blad was soms serieus getouchéerd bij *Carya*, *Cercidiphyllum*, *Corylopsis*, *Ginkgo*, *Hydrangea*, *Juglans*, *Magnolia* en *Tilia*. Door de warme start van het voorjaar liepen heel wat planten een maand vroeger uit dan normaal en als het dan plots toch weer vriest is de schade jammer genoeg groot.

Eind april regelden we de verhuis van de xylotheek van WALTER WESSELS. Dat was sowieso een emotioneel afscheid van zijn levenswerk voor hem. We vonden een mooie plaats in het klaslokaal: de afmetingen leken er precies voor gemaakt! De houtcollectie is zeer uitgebreid en goed gedocumenteerd. We zullen er goed zorg voor dragen en ons wat meer in de houtmaterie verdiepen zodat we de wondere wereld van diverse houtstructuren kunnen delen met onze gidsen en bezoekers.

De eerste echte maaibeurt eind april – begin mei bracht hopen gras met zich mee zodat een hooikeerder gehuurd moest worden om het gras op rijen te verzamelen en af te kunnen voeren.

Ook mei werd jammer genoeg weer een erg natte maand en zelfs de natste van het jaar: we eindigden met een maantotaal van 153 l/m²! Maar een aantal genera lieten zich al die regen welgevallen. Zo bloeide onze *Cornus*-collectie in juni als nooit tevoren en ook bij *Stewartia* stonden er heel wat goedgemutst te blinken in hun vel. Voor onze *Hydrangea macrophylla* en *H. serrata* was de regen eveneens een ware zegen.

Eind juni kregen we eindelijk een zomer-gevoel met temperaturen rond de 30 °C. Zowel de vlezige bloemen bij *Tilia miqueliana* als de eerder pluizige bij *Tilia paucicostata* waren duidelijk een aantrekkingspool voor bijen: het leek wel of de bomen zongen van al dat gezoem. Grappig hoe de meeldraden bij *Tilia miqueliana* in de bloem verstopt zitten en bij *Tilia paucicostata* er net helemaal uitpuilen. De linde met de langste meeldraden en dus de meest pluizige bloemen in onze collectie is waarschijnlijk *Tilia* ‘Harold Hillier’ (*T. japonica* ‘Ernest Wilson’ × *T. mongolica*).

Zowel in juni als in juli viel er ongeveer 80 l/m² regen. Al die regen bracht opvallend veel slakken met zich mee wat duidelijk sporen naliet op de bladeren van tal van bomen en struiken. Een zware storm blies de toren van de kerk van Heffen omver maar in Wespelaar bleven de bomen gelukkig overeind. Pas in juli werd het gras op de natste stukken in de Artoisweide gemaaid wat een grappig verschil gaf in kleur tussen het regelmatig gemaaide gras en de hooiweide.

Begin augustus kregen we de vraag van ANTHONY AIELLO (collectiebeheerder van Longwood Gardens, een gerenommeerde botanische tuin in Pennsylvania) wat de toestand was van *Quercus virginiana* in onze collectie. In 2012 kregen we namelijk eikels van hem die hij verzamelde in het noorden van Virginia waar

zich de meest noordelijke populatie bevindt van deze wintergroene eik uit het zuidoosten van de Verenigde Staten. Hij wou een zicht krijgen op de weerbaarheid van de planten opgekweekt uit de eikels die her en der in collecties terecht kwamen. Bij ons doen ze het verrassend goed: van de zeven planten in onze collectie zijn er zes nog in goeden doen. Ze lijken onze wisselende klimaatomstandigheden beter te verteren dan verwacht. We contacteerden ook andere collecties aan wie we zaden of planten van dezelfde herkomst hadden bezorgd met de vraag om zeker ook hun ervaringen te delen met ANTHONY AIELLO. En ook daar (Arboretum Bokrijk, Plantentuin Meise, de botanische tuin van München en Les Mourgues in Frankrijk) bleek de eerste evaluatie positief.

Eind augustus werd een nieuw drainage-systeem aangelegd in het midden van de grasvlakte tussen de inkom en de Artoisvijver want het water stagneerde hier te veel met grote plassen als resultaat. Hopelijk helpt het. Met al die overvloedige regen was het arboretum wel nog nooit zo groen op het einde van augustus.

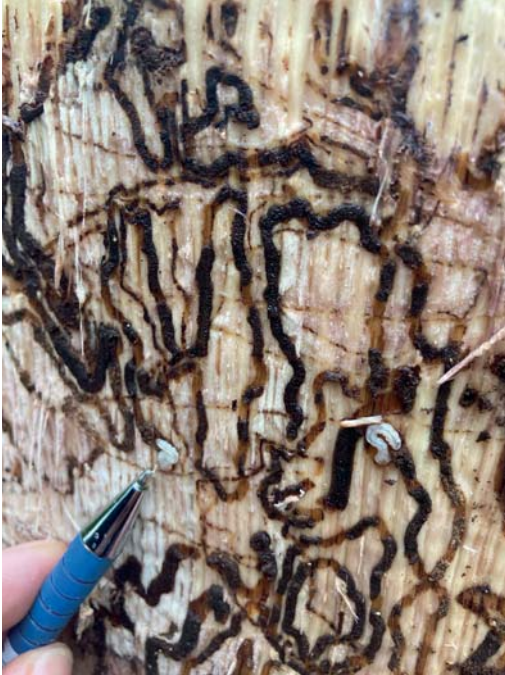
1 september werd de warmste start van september sinds het begin van de KMI metingen: het werd meer dan 30° C! In het Marnefbos werd een zieke eik gekapt. Ik zamelde larven uit het hout in om ze te laten determineren door het ILVO (Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek). *Agrilus biguttatus*, de eikenprachtkever [Ill. 5] werd bevestigd als één van de boosdoeners samen met massa's larven van de kleine eikenkernhoutkever (*Platypus cylindrus*). Verder behoorde ook de gele wespenboktor, *Plagionotus detritus*, tot onze vangst. Voorlopig deden we gelukkig nog geen waarnemingen van de erg schadelijke en invasieve *Agrilus auroguttatus*. We volgen ziektes en plaagsoorten verder op via het International Plant Sentinel Network (IPSN) waar we aan meewerken.

Magnolia wilsonii in het Marnefbos droeg rijkelijk vruchten dit jaar: dat kwam goed uit voor de zadenverkoop van de MSI (Magnolia Society International) waar we jaarlijks graag ons steentje aan bijdragen. Ook voor eigen gebruik is dit relevant want *Magnolia wilsonii* is niet zo courant verkrijgbaar en beslist de moeite waard om in de collectie te houden.

Op de Magnoliaweide hadden we eind september voor het eerst bloemen op *Koelreuteria bipinnata*. Net als bij *Koelreuteria paniculata* (maar dan een pak vroeger namelijk in juli) vormen de bloempluimen een mooie zachtgele krans aan de buitenkant van de kruin. Die zullen in de loop van de jaren alleen maar opvallender worden. Tof dat beide soorten bloeien op een verschillend tijdstip. Zo stelen ze elk op hun moment de show. Zoals het soortepitheton al doet vermoeden zijn de bladeren dubbel geveerd terwijl ze bij *K. pani-*

culata enkel geveerd zijn. In China maken ze een soort van rozenkransen met de zaden van beide soorten. We eindigden september alweer erg nat met 93 l/m² als maandtotaal. Het arboretum bleef dan ook opmerkelijk groen voor de tijd van het jaar. En de *Cornus kousa* collectie hing afgeladen vol met rode vruchten (strikt genomen een aggregaat van vergroeide vruchten).

Begin oktober kwamen de eerste warme herfstkleuren piepen. Leuk om te zien dat zonlicht een bepalende factor is bij de chemische reacties die in het blad plaatsvinden. Dat zag je bijvoorbeeld goed in het Marnefbos bij de beginnende verkleuring van *Stewartia ×henryae* die startte op takken die het zonlicht vingen dat door de gaten in het kroondak van de oude eiken viel. Collega LAURA WESTER is ondertussen een pro in het gebruik van de drone voor mooie overzichtsfoto's van het arboretum. Doorheen de seizoenen maakt ze zo prachtige beelden. Eind oktober werd de herfstverkleuring mooi op de gevoelige plaat vastgelegd. Leuk hoe de goudgele *Carya ovata* en warmoranje *Acer saccharum* 'Brocade' er ook vanuit de lucht echt uitspringen [Ill. 6].

5 – Larven van de eikenprachtkever (*Agrilus biguttatus*).
Arboretum Wespelaar [J. Ossaer, 16-09-2024]

In het Marnefbos kleurde de esdoorncollectie weer geweldig tot ver in november. Op de binnenkoer liet onze *Acer sempervirens* half november plotseling heel wat van zijn bladeren vallen wat eigenlijk wel een mooi zicht was, zo'n geelgroen tapijtje. We hebben er het raden naar waarom hij dat deed want de minimumtemperatuur rond die tijd was 6 °C hier. Op 24 november kregen we weer een nationaal temperatuurdagrecord met 17,5 °C. Ik knipte enthoutjes van onze *Magnolia* 'Unique' en *Magnolia* 'Victoire' zodat JOB VERGELDT (Magnoliastore) hiermee aan de slag kan om ze te vermeerderen. Als ze hun goede kwaliteiten behouden na vermeerdering kunnen ze officieel geregistreerd worden. Ook CARLOS

6 – De goudgele *Carya ovata* (r) en de warmoranje *Acer saccharum* 'Brocade' (l) zijn opvallend in de herfst.
Arboretum Wespelaar [L. Wester, 24-10-2024]

VERHELST ging aan de slag met enthout van beide magnolia's zodat we op twee pistes werken wat de vermeerdering betreft.

Storm Bert zorgde eind november voor kale takken en 2024 ging nu al officieel de wereld in als het natste jaar ooit gemeten in België (eerste metingen in 1833). In Ukkel stond de teller eind november al op 1088,8 mm neerslag. Vooral het aantal dagen met hevige neerslag (20 mm of meer) ligt aan de basis van dit

record. Het jaartotaal klokte uiteindelijk af op 1146,2 mm! In Wespelaar regende het in 2024 net iets minder: we eindigden met een jaartotaal van 1037,5 mm. December werd kil en grijs maar nooit echt winters: het vroom noch overdag, noch 's nachts. In Ukkel scheen de zon in december in totaal slechts 17 uur (normaal 48u 35m) en in Wespelaar was het even somber. Het regende voor de verandering wel iets minder dan gemiddeld. We eindigden met 70 mm neerslag voor december.